

C3181

Biochemie I

06-Sacharidy, struktura a metabolismus

FRVŠ **1647/2012**

Obsah

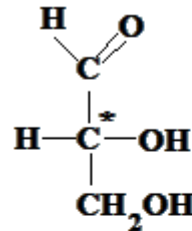
- Struktura a základní vlastnosti
- Monosacharidy, reaktivita, di- a oligosacharidy
- Zásobní polysacharidy, stručný metabolismus
- Interkonverze monosacharidů
- Přímá oxidace glukosy, význam
- Pentosový cyklus

Struktura a základní vlastnosti

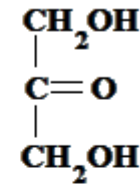
- Polyhydroxyaldehydy – aldosity – na C1
- Polyhydroxyketony – ketosity – na C2
- Různý počet C
  - Od C3 – aldotriosy a C4 – ketotetrosy alespoň 1 C*
- Chiralita
  - D-enantiomery, L-výjimečně

Monosacharidy

- Aldosy
  - Od trios výše (1 a více asymetrických C)
- Ketosy
  - Ketotriosa nemá C*

D - glyceraldehyd

dihydroxyaceton

počet stereoizomerů = 2^x (x = počet C^{*})

aldosy - x = n - 2

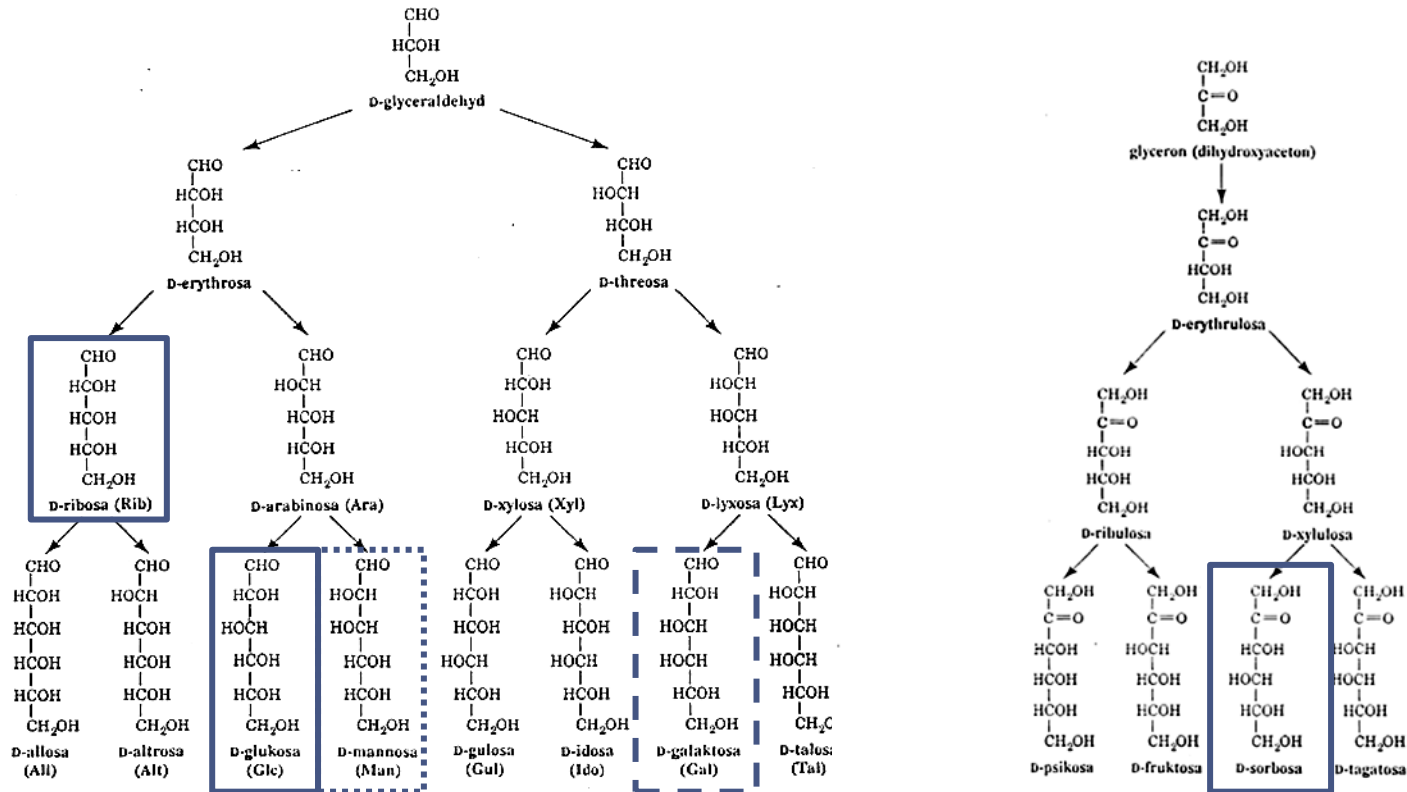
ketosy - x = n - 3

n = počet C atomů

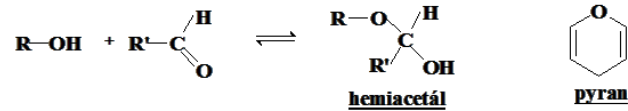
Aldosy a ketosy

ALDOSY

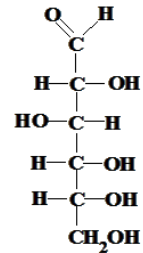
KETOSY

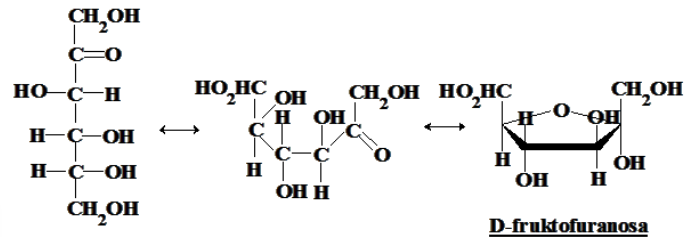
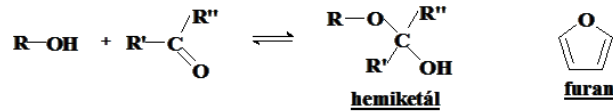
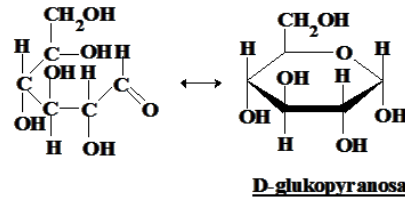
Struktura monosacharidů

Fischerovy vzorce

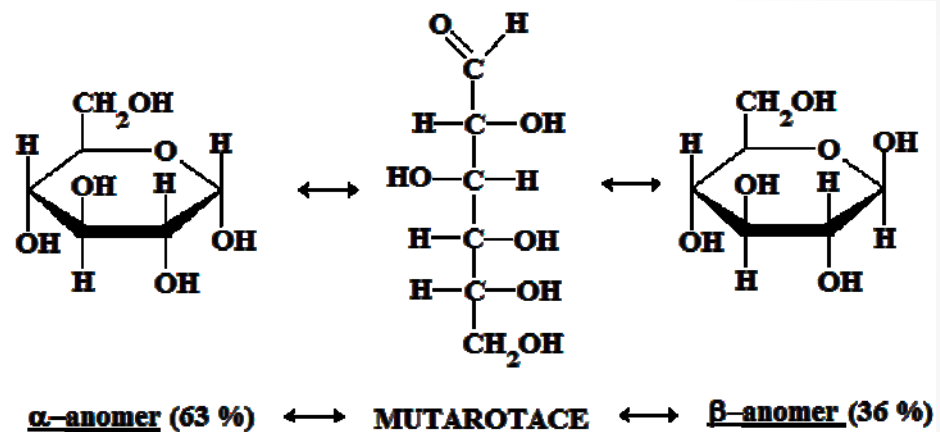

Haworthovy vzorce

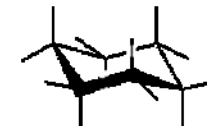

Struktura monosacharidů

- Reaktivní polocetalový (poloketalový) hydroxyl
  - Tvorba acetalů (ketalů)
- Nové asymetrické centrum - anomery

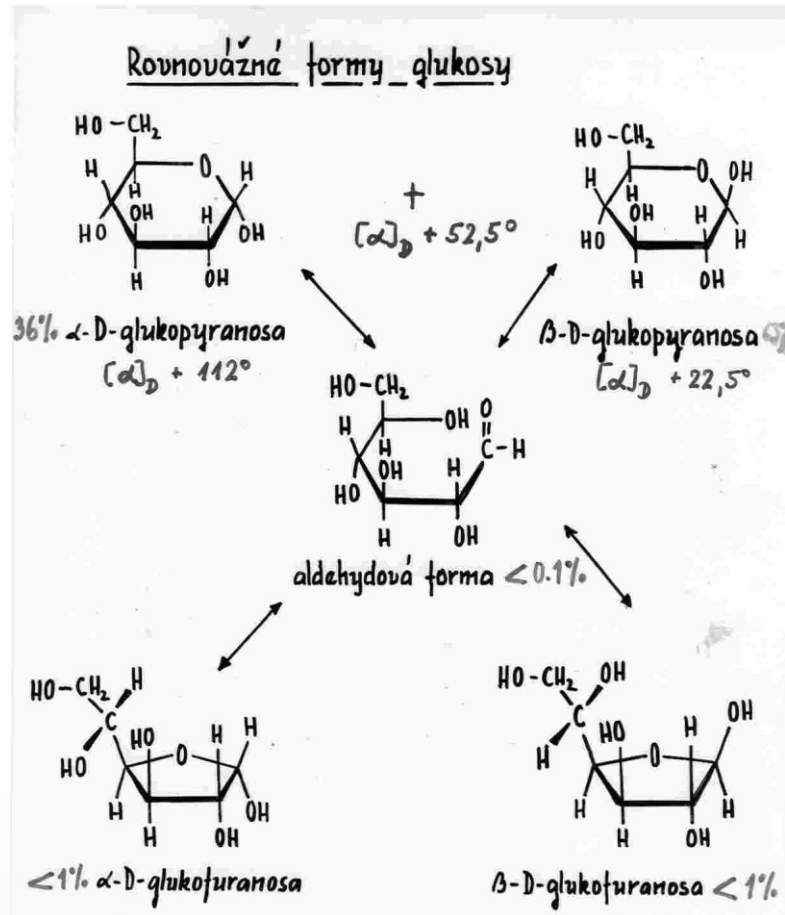
vaničková

židlíčková

KONFORMACE

Struktura monosacharidů

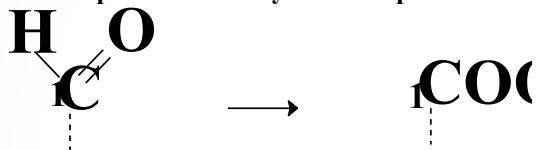

Deriváty monosacharidů

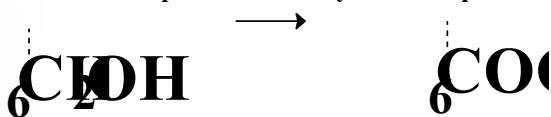
Oxidace :

A. Mírná ⇒ aldehydická skupina → karboxylovou skupinu

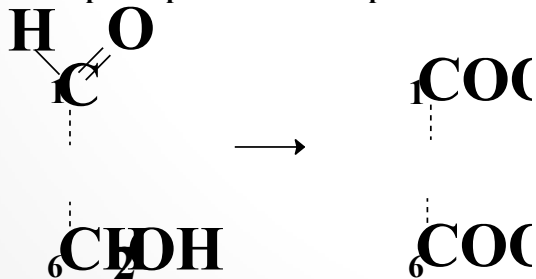
ALDONOVÉ KYSELINY - glukosa → k. glukonová

B. Specifická ⇒ primární OH skupina → karboxylovou skupinu

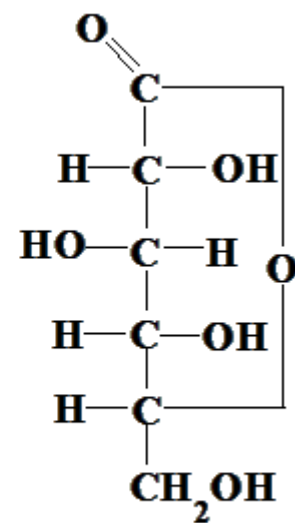
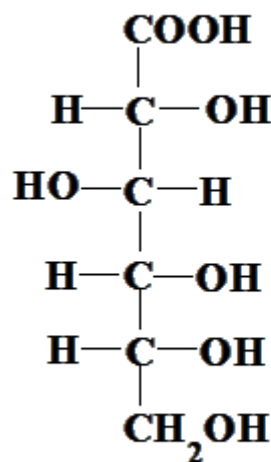

URONOVÉ KYSELINY - glukosa → k. glukuronová

C. Silná ⇒ aldehydická skupina + primární OH skupina

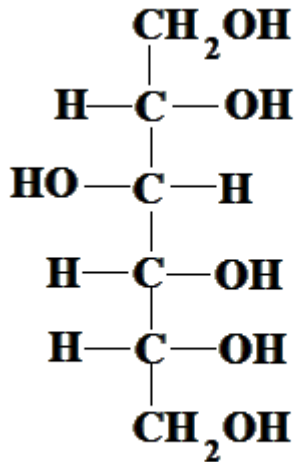

ALDAROVÉ KYSELINY - glukosa → k. glukarová

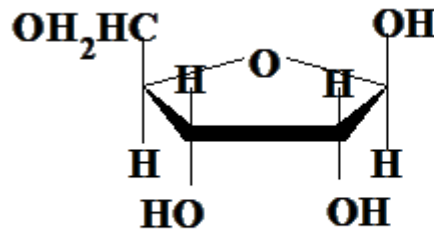

Deriváty monosacharidů

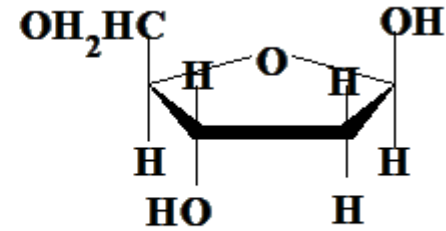
- Cukerné alkoholy – mírná redukce karbonylu
- Deoxycukry
- Aminocukry

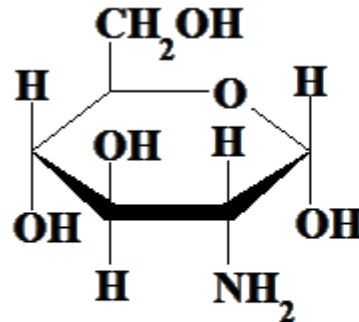
GLUCITOL - SORBITOL

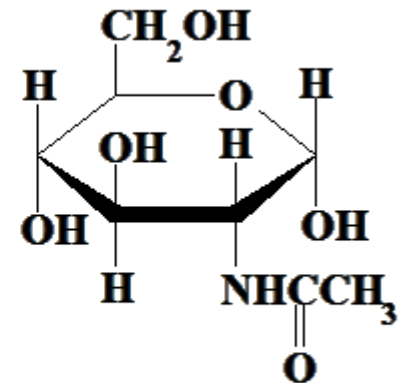
RIBOSA

DEOXYRIBOSA

GLUKOSAMIN

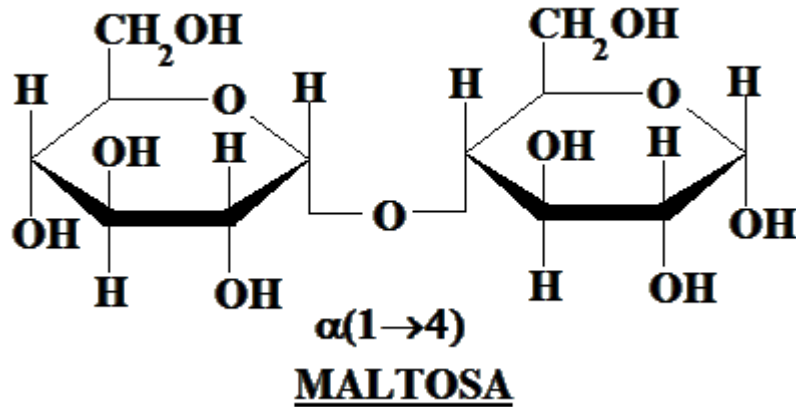

N-ACETYLGLUKOSAMIN

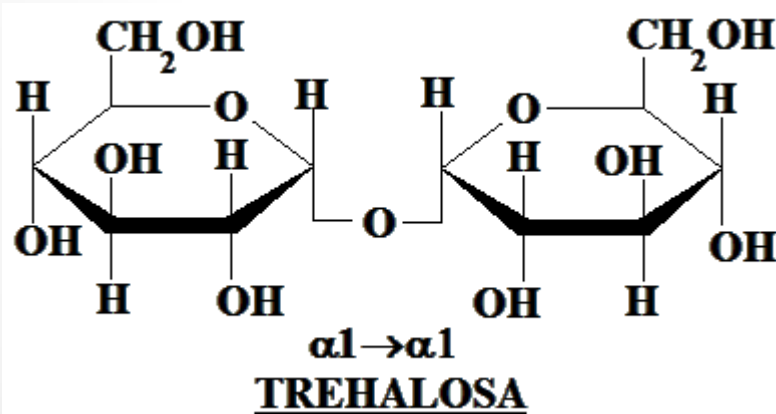
Glykosidy

- Glykosidická vazba – acetaly a ketaly
  - OR, SR, NR
  - specificky štěpí glykosidasy
- Homoglykosidy – sacharid + sacharid
  - - di-, tri-,..., oligo-, polysacharidy
- Heteroglykosidy – sacharid + aglykon

Disacharidy

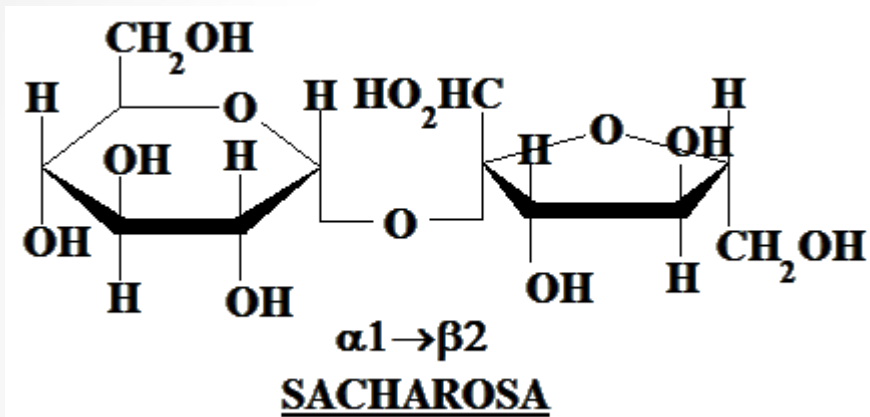

- - α -D - glukopyranosyl
- (1 $\rightarrow$ 4) - α -D - glukopyranosa
- Redukující

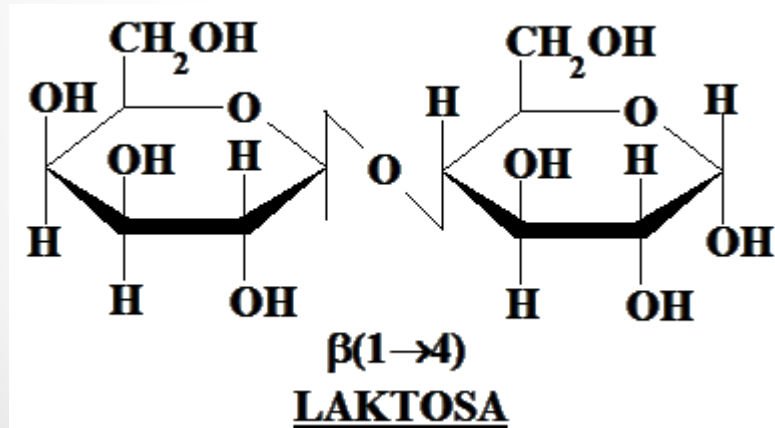

- - α -D - glukopyranosyl
- (1 $\rightarrow$ 1) - α -D - glukopyranosid
- Neredukující

Disacharidy

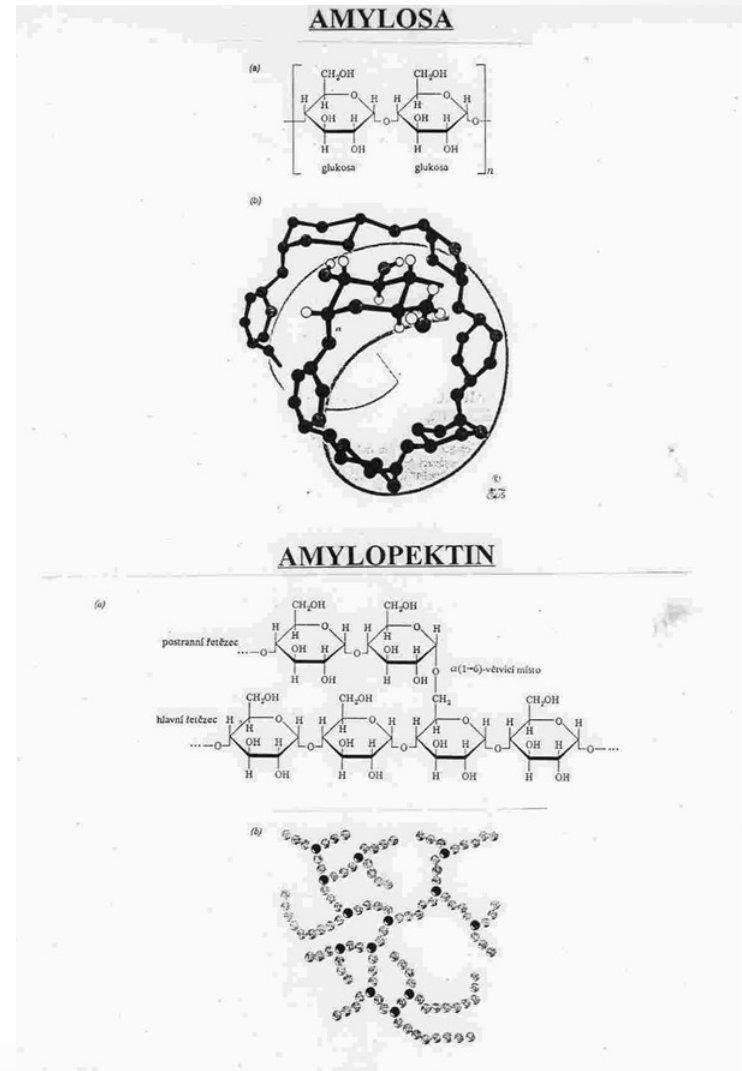
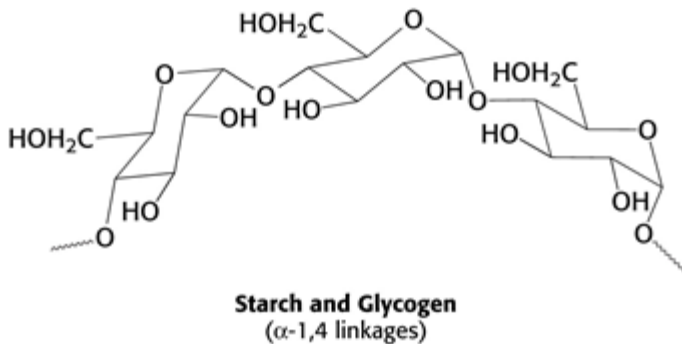
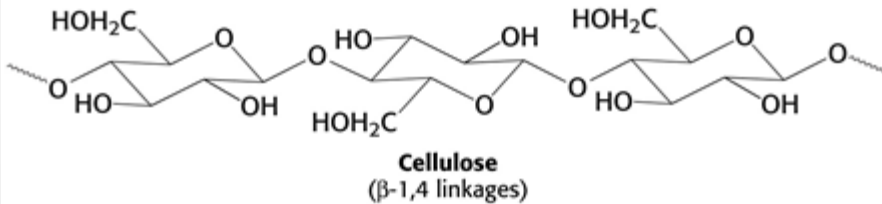
- - α - D - glukopyranosyl
(1 $\rightarrow$ 2) - β - D - fruktofuranosid
- Neredukující

- - β - D - galaktopyranosyl
(1 $\rightarrow$ 4) - β - D - glukopyranosa
- Redukující

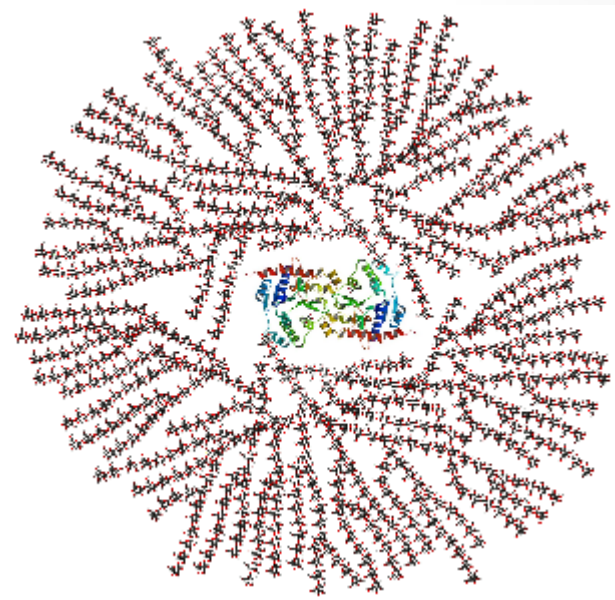
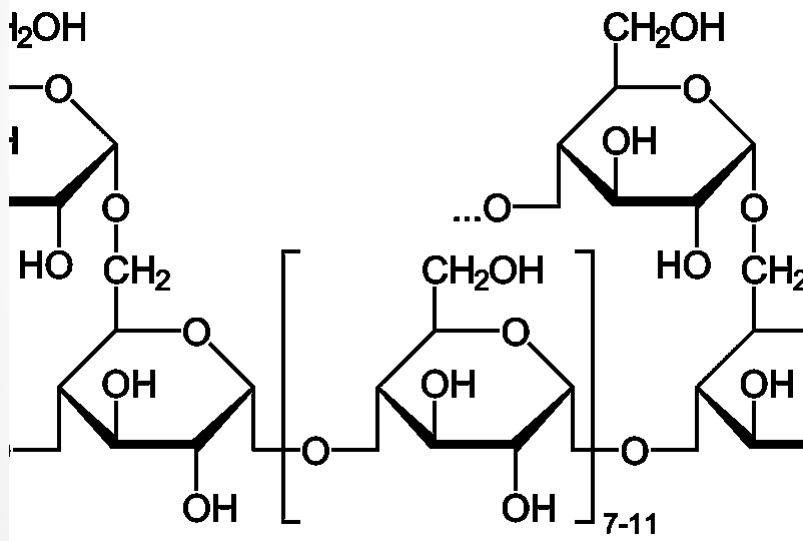
Zásobní polysacharidy

- Škrob
  - Rostliny, 250 – 300 glukos
  - Amylosa – rozpustná, 20-30%
  - Amylopektin – větve 20-30 glukos

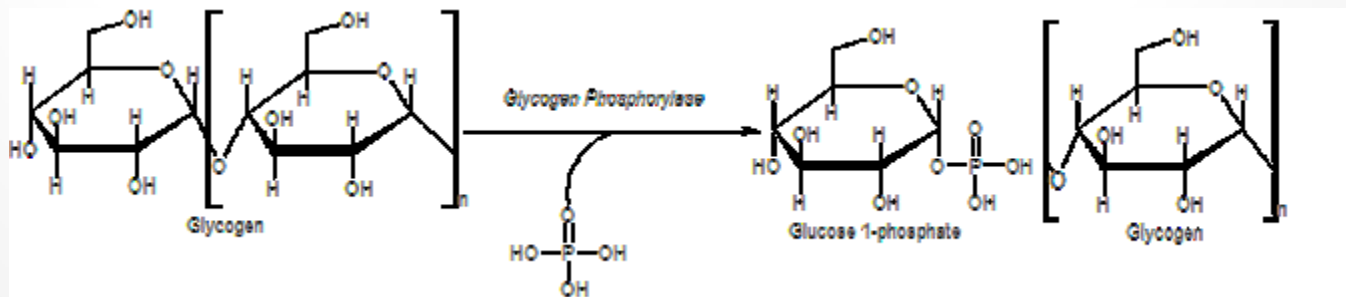
Zásobní polysacharidy

- Glykogen
  - Živočichové, mikroorganismy
  - Větve 10 - 12 glukos
  - 1 – 5 MDa (sval, játra)

Katabolismus polysacharidů

- Hydrolýza škrobu
  - Amylázy, glykosidázy (hydrolýzy glykosidické vazby)
  - Podle produktu
  - α -amylázy $\rightarrow$ oligosacharidy dextriny, ztekucení
  - β -amylázy $\rightarrow$ maltosa, zcukřování – dále maltáza $\rightarrow$ glukosa
  - Glukoamylázy $\rightarrow$ glukosa
- Fosforolýza glykogenu
  - Produktem je glukosa-1-fosfát
  - Rekuperace energie
  - Alosterická regulace

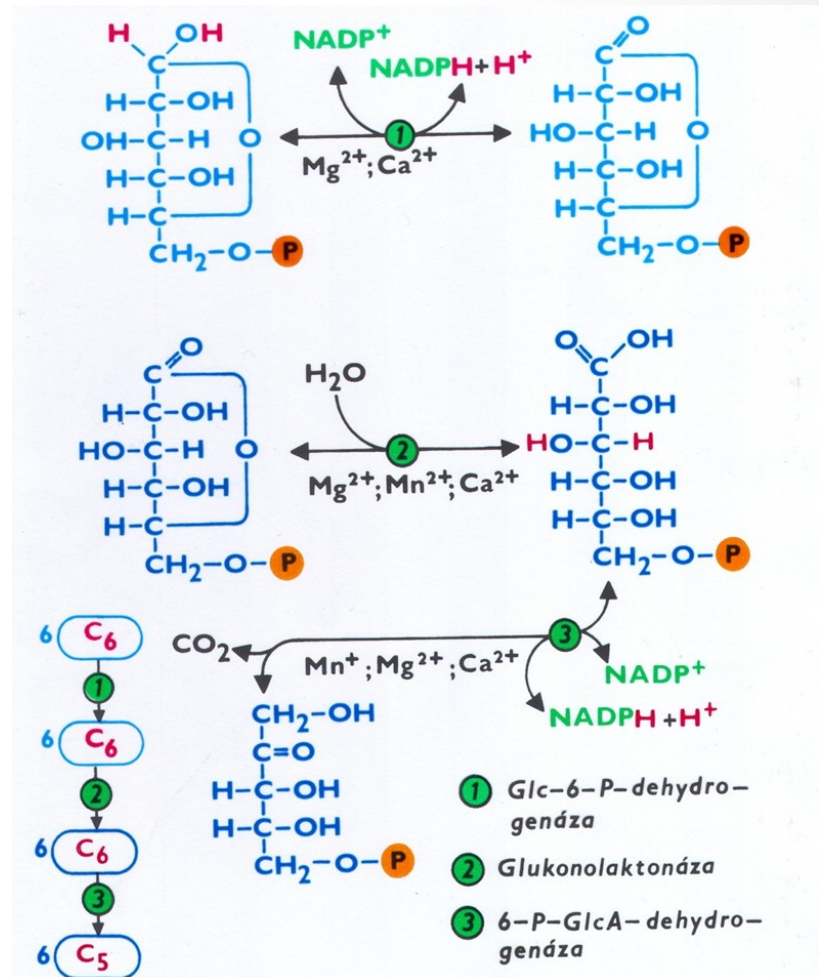
Metabolismus monosacharidů

- Centrální role glukosy
- Přeměny beze změny počtu C
  - Izomerizace – izomerázy, Glu $\longleftrightarrow$ Fru
  - Epimerace – Glu $\longleftrightarrow$ Gal
- Změna počtu C
  - Oxidační odbourání hexosy $\longleftrightarrow$ pentosy
  - Změna o 2 a 3 – kombinace – změna o 1 – pentosy $\longleftrightarrow$ hexosy
    - Přenos štěpů – donor ketosa, akceptor aldosa
    - Transketolace – přenos 2C
    - Transaldolace – přenos 3C

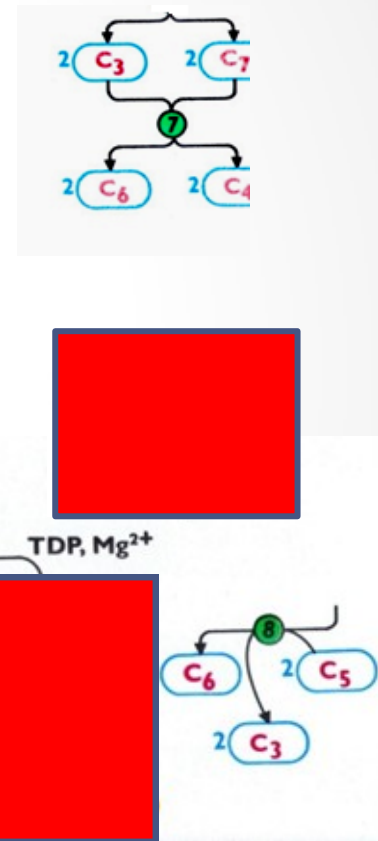
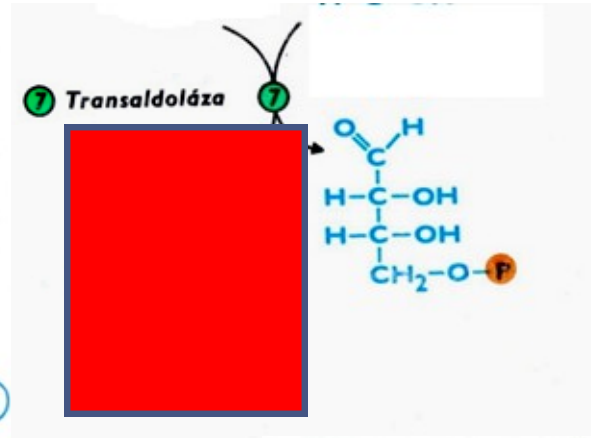
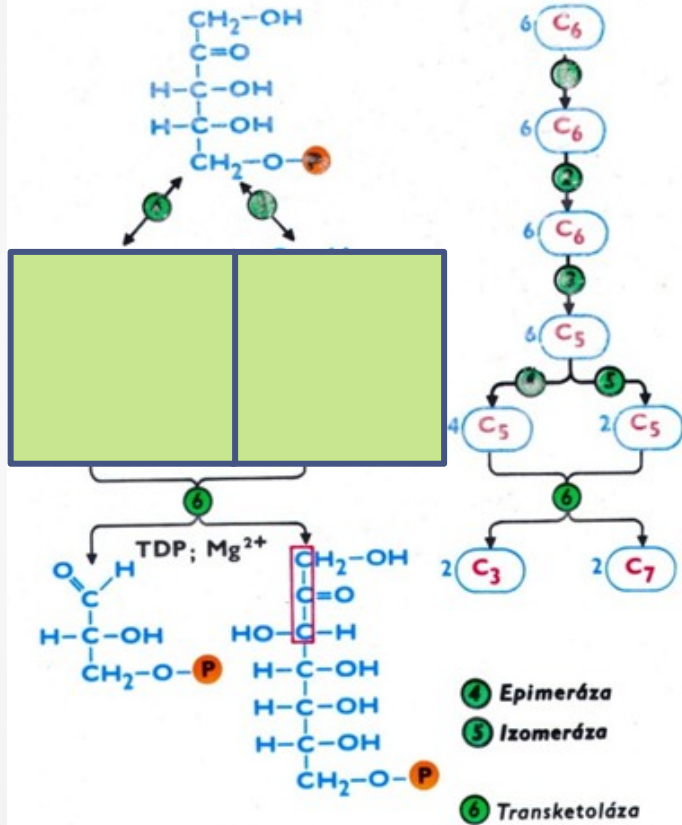
Přímá oxidace glukosy

- Glukosa + ATP
➔ Glu-6-P + ADP

- Probíhá s Glu-6-P
- U mikroorganismů a plísní s volnou glukosou

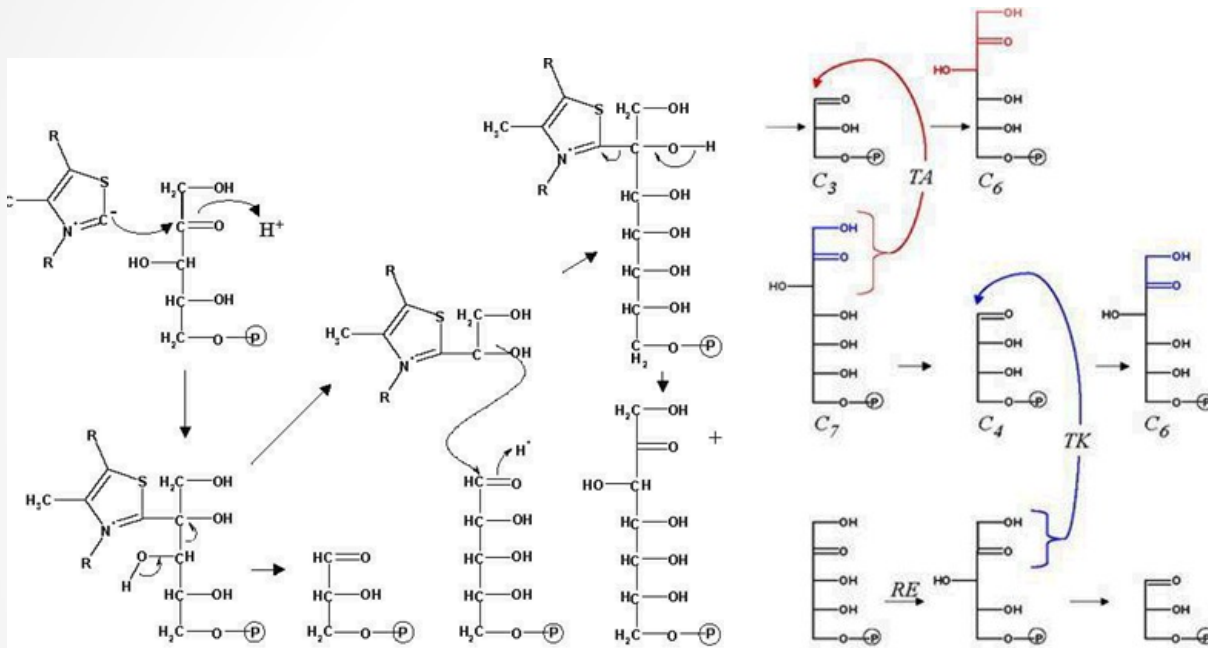

Pentosový cyklus

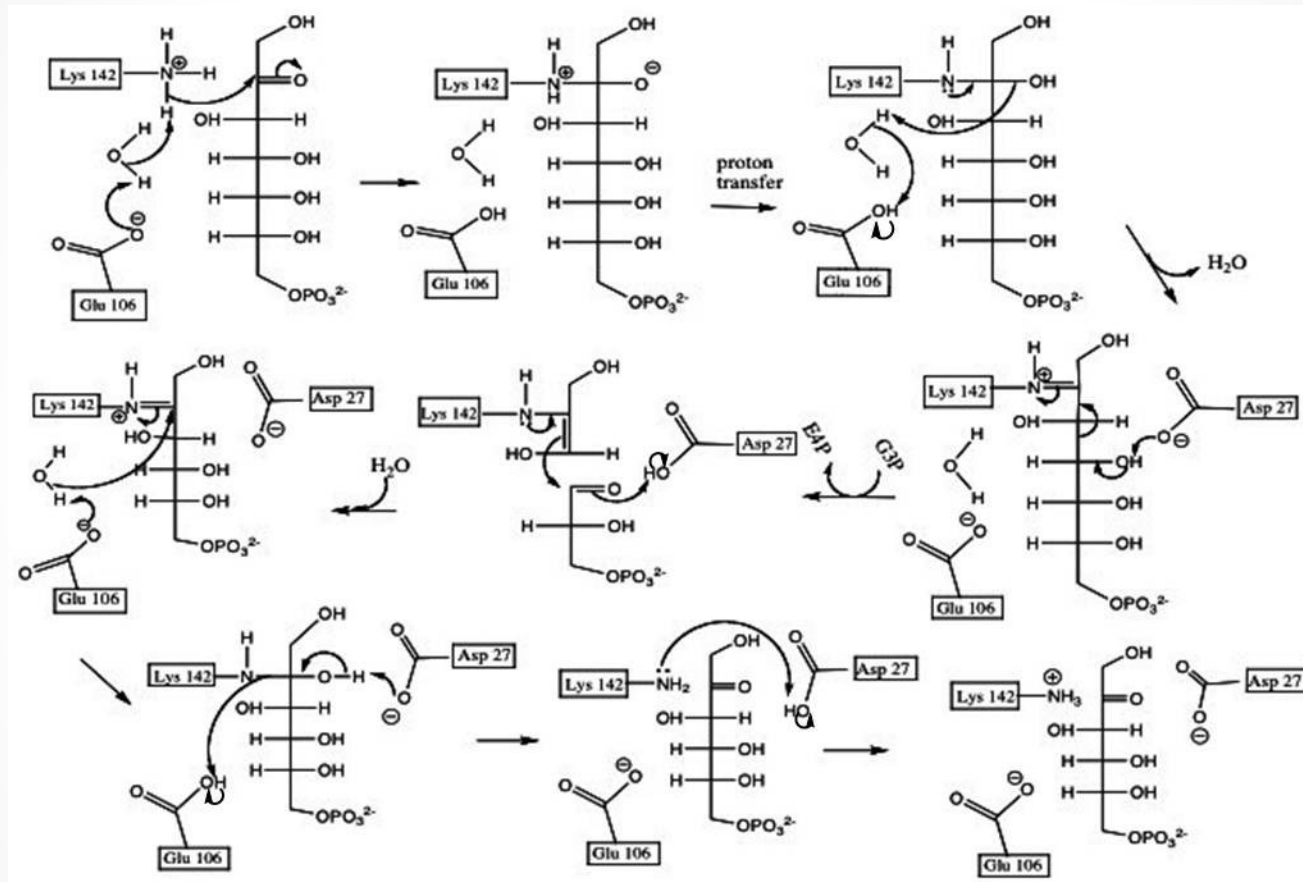
- $3 \times C_5 = 2 \frac{1}{2} C_6$

Pentosový cyklus

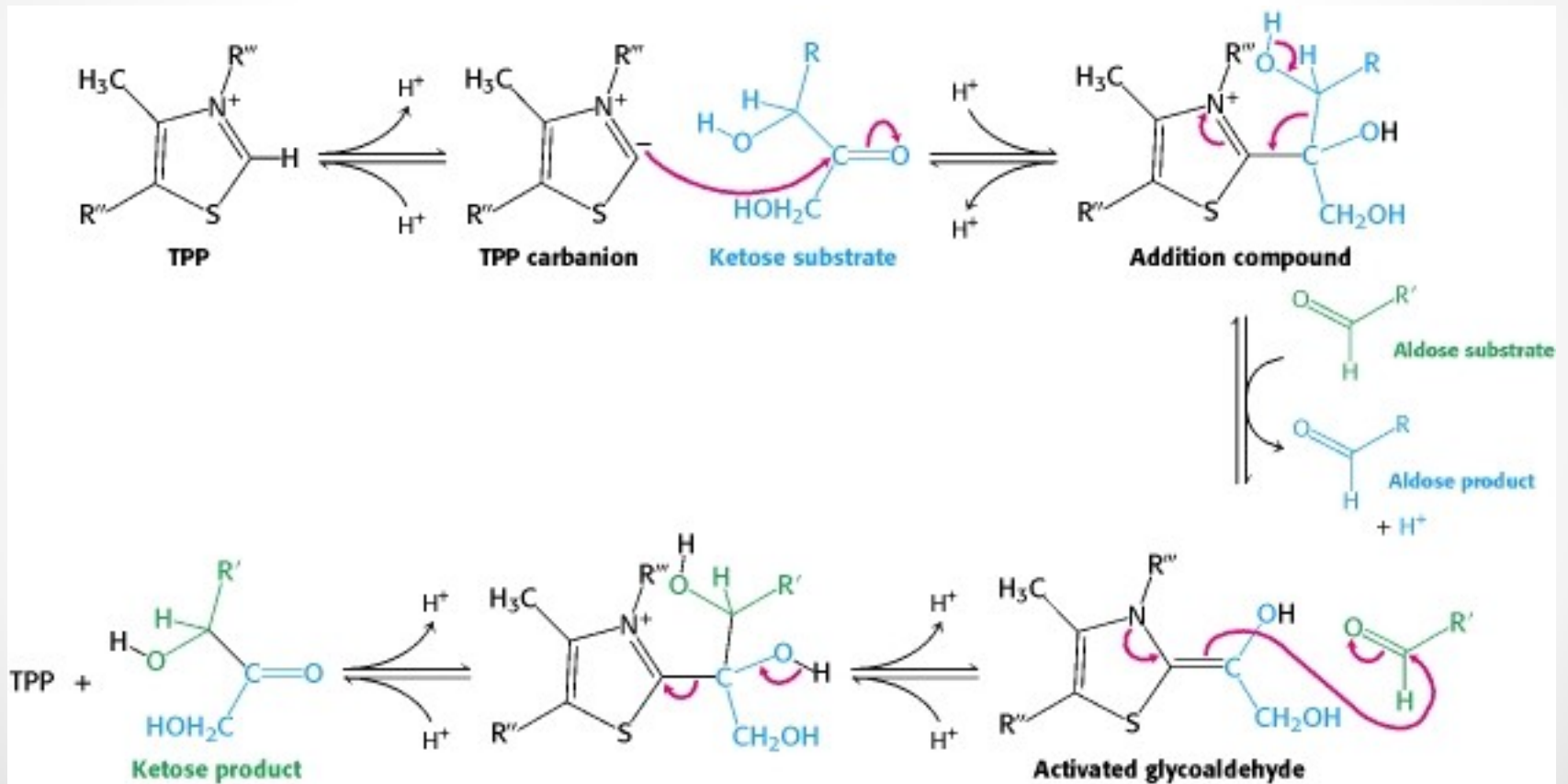
- $3 \times C5 = 2 \frac{1}{2} C6$
- TPP jako kofaktor transketolázy

Pentosový cyklus

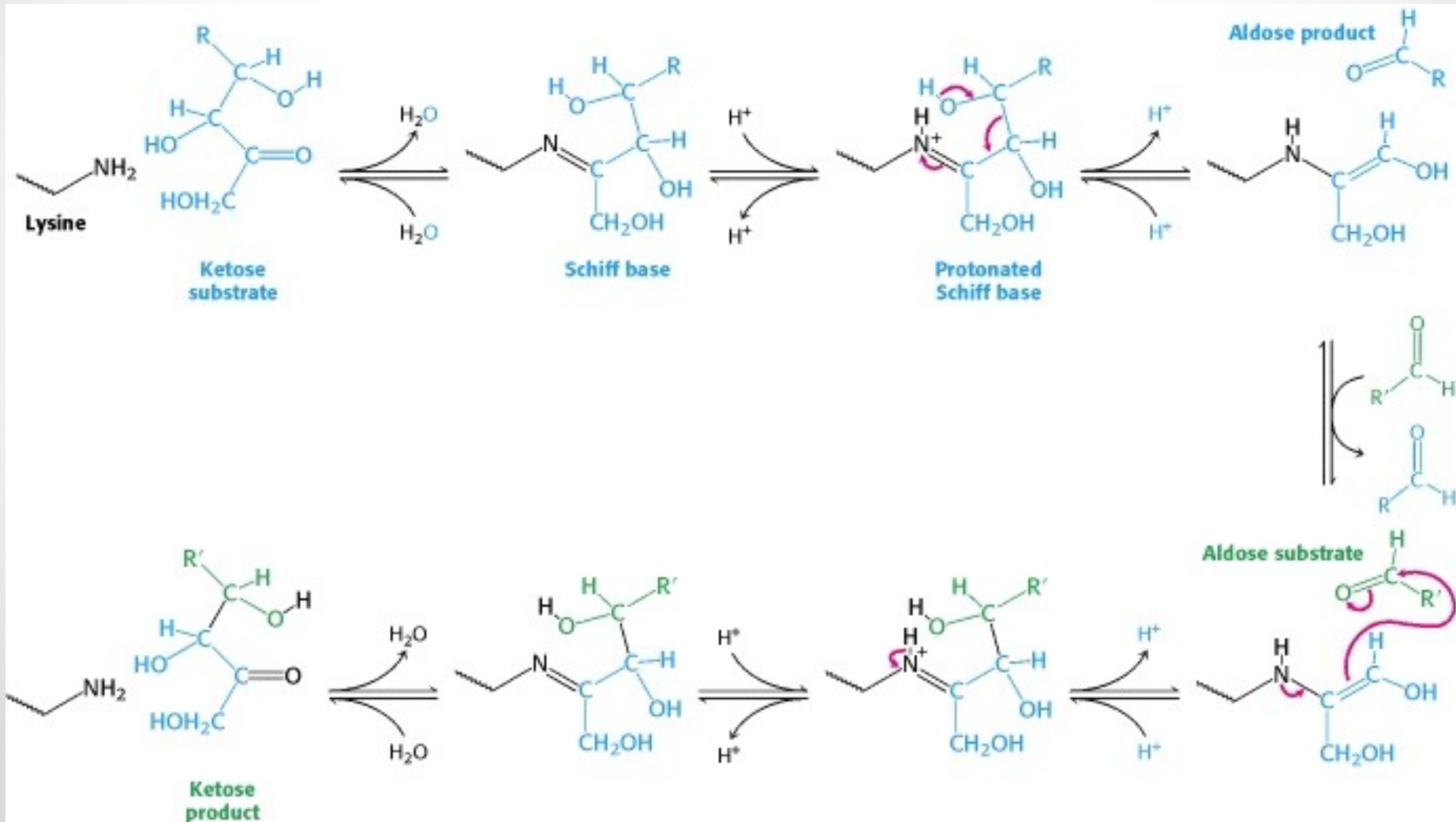

- Účast transaldolasy

Mechanismus transketolase

Mechanismus transaldolace

Aktivní centrum transaldolasy

